

OOSTVLAAMSCHE ZANTEN

MEDEDEELINGEN VAN DEN BOND DER OOSTVLAAMSCHE
FOLKLORISTEN

Maatschappij zonder winstbejag

Secretariaat van den Bond :
L. VERLODT, Zalmstraat, 69, Gent
Penningmeester :
CL. TREFOIS, Bouwmeestersstraat, 39,
St-Amandsberg-Gent Postch. 111.318

Redactie van Oostvl. Zanten :
F. VAN ES,
Groendreef, 114, Lokeren
Cl. V. TREFOIS & J. BOES

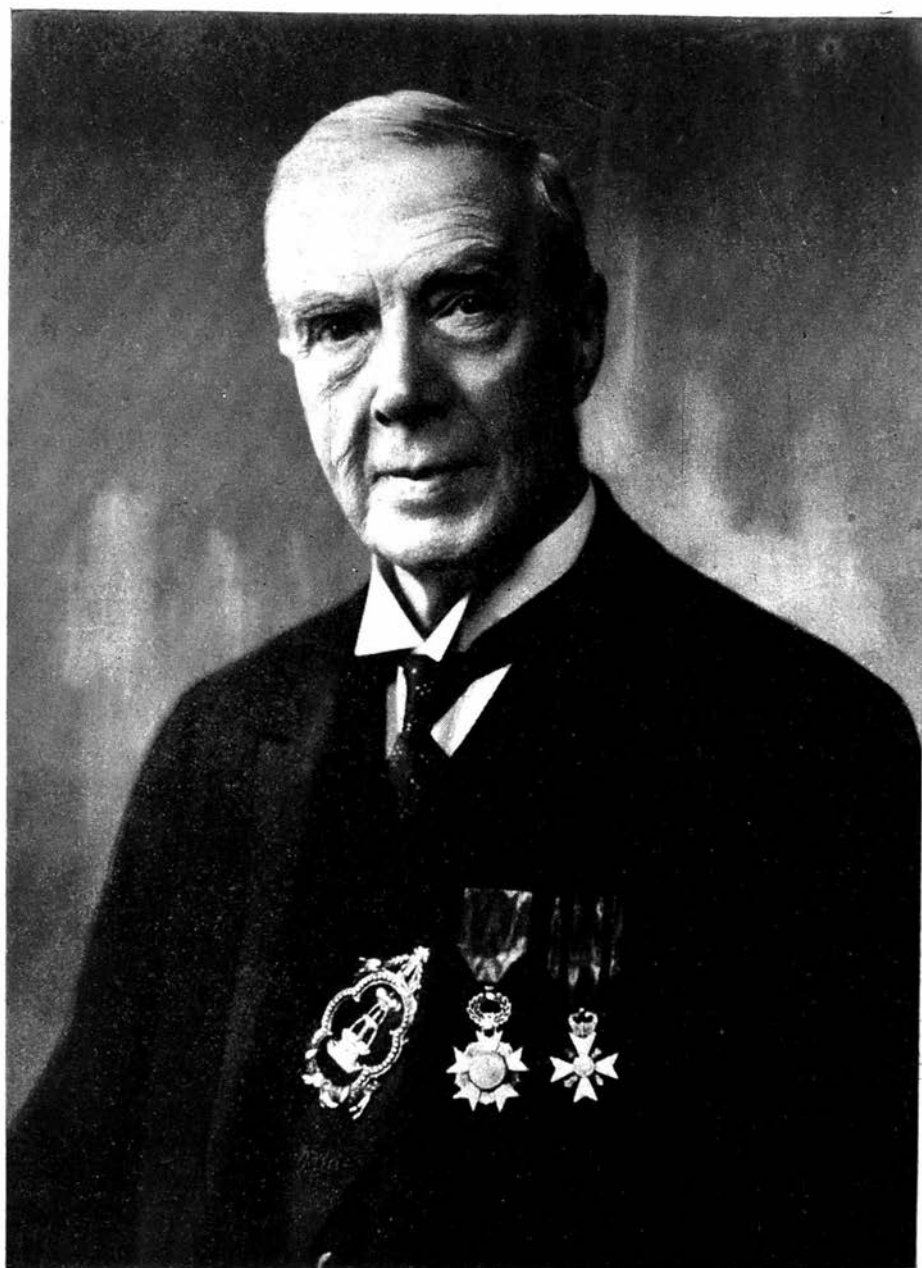
Een Woord ter Inleiding.

In zijn vergadering van 21 September jl. besloot het bestuur van den Bond, op voorstel van Prof. Dr. P. De Keyser, een nummer van Oostvlaamsche Zanten speciaal te wijden aan de nagedachtenis van wijlen ons bestuurslid Adolf Woedstad. Dit nummer zou bestaan uit bijdragen van enkele vrienden en van eigen pen. Het zou de persoonlijkheid van den afgestorvene, die zich liet gelden op zoo menig gebied, nader belichten, want het mag gezegd worden dat Adolf Woedstad een typisch Gentsche persoonlijkheid was.

Ziehier nu dat nummer !

Voorwaar geen beter huldeblijk kon gebracht worden aan de nagedachtenis van hem, die gansch zijn leven wijdde aan de heropleving en aan den heropbloei der rederijderskamers, die met de schuttersgilden, de ommegangen en processieën een zoo specifieke uiting van het Vlaamsche volksleven zijn.

Adolf Woedstad heeft nooit aan eerbejag gedaan, integendeel zijn diepe nederigheid hield hem altijd afzijdig van alle eerbetooning, zoodat zijn verdiensten dikwijls verzwegen en miskend werden, ja, anderen gingen somwijlen met zijn initiatieven, met zijn ontwerpen en prestaties pronken, zooals dit o.a. het geval was bij de prachtige opvoering van « de Aanbidding van het Lam Gods » in Juli 1930, vóór het portaal der St. Baafskathedraal, te Gent, opvoering waarvan hij de eerste en voornaamste aanlegger was.

Ad. Woëdstad- als Fonteynist.

Een reden te meer dat wij hem nu hulde zouden brengen, hulde voor wat hij gepresteerd heeft als rederijker in 't algemeen en als « Fonteynist » in 't bijzonder, als toegewijd lid van het St. Jorisgilde en als ijverig bestuurslid van onzen bond.

Zooals wij het reeds schreven in zijn In Memorium (Oostvl. Zanten XVIe jg., n^r 4-5, blz. 182-183) maakte zich Adolf Woedstad zeer verdienstelijk bij de inrichting van het Landjuweel der Poppenspelen in 1933 en van de verschillende tentoonstellingen van den Bond, vooral van de tweede in Juli 1928 in het Folklore-Museum, gewijd aan het volkstooneel, en van die ingericht in 1930, bij gelegenheid van 's Lands honderdjarige onafhankelijkheid, in het Feestpaleis (Park).

Iedereen, die deze laatste prachtprestatie bezocht heeft, zal zich nog de stemmige zaal herinneren, waarin de voorwerpen toebehoorende aan « De Fonteyne » en de herinneringen aan verdwenen Gentsche tooneelgenootschappen met smaak verzameld waren. De schikking van deze zaal was grootendeels het werk van Adolf Woedstad.

Het Bestuur heeft gemeend voor de samenstelling van dit nummer geen betere keus te kunnen doen dan de medewerking te vragen van Prof. Dr. P. De Keyser, gewezen griffier der Fonteyne, van den heer Em. Andelhof, den boezemvriend, den « alter ego » van Adolf Woedstad, van den heer V. Speeckaert, den huidige archivaris van de Fonteyne, en van den heer rechter R. Dubois, het ijverig bestuurslid van het St. Jorisgilde. Ieder van hen heeft de personaliteit van den aflijvige van een andere zijde belicht, zoodat wij zóó een klaar en volledig beeld bekomen van den levenswandel van Alfons Woedstad, den trouwen, gediensstigen vriend, den edelen man, den noesten werker, den goeden Vlaming, den jovialen Gentenaar, den toegewijden rederijker en folklorist.

De Redactie.

Adolf Woedstad, de laatste Rederijker ?

Wij zullen hem zeer missen, dien in-goeien, dienstvaardigen en geestdriftigen vriend Adolf ! Met wij bedoel ik zijne talrijke vrienden, rederijkers van de Fonteyne, kruisboogschutters van het Sint-Jorisgilde, confreers van de andere rederijkersmaatschappijen van Gent en elders, folkloristen van den Bond der Oostvlaamsche Folkloristen, Gentenaars van den ouden stempel, met wie hij gewoon was op straat of op staminee een gemoedelijk praatje te slaan dat onvermijdelijk uitliep op de bespreking van tooneelaangelegenheden. Adolf Woedstad, die een groot deel van zijn leven ambtenaar was geweest bij de posterijen, was in hart en nieren een tooneelman, een zeer ongewoon tooneelist. Alles wat van ver of nabij iets te maken had met tooneel, had zijn onverdeelde belangstelling. Hij had veel gelezen en onthouden, was een regelmatig bezoeker van Universiteitsbibliotheek en Stadsarchief, nam onvermoeid nota's rechts en links uit kronijken, geschiedboeken, reglementen en programma's van tooneelmaatschappijen in dat onvergelykelijk mooi regelmatig schrift van hem, kortom stapelde een tooneelarchief op, dat éénig was in zijn aard. Maar hij was meer dan een geestlooze verzamelaar en maniak van oude en nieuwe documenten, hij was een man van de fantazie en van de daad.

Als man van de fantazie herbeleefde hij het tooneelverleden van eigen stad en land : hij voelde zich een volbloed Rederijker en kwam er gaarne voor uit. Zijn dichtkunst, waarmede hij niet praalde, was en wou niets anders zijn dan rederijkerskunst, dan Rijnconste of Conste van Rhetorycke. In den tijd toen hij, nog zeer jong, zich bij de Fonteinisten aansloot, die in illo tempore — in de jaren '80-'90 — nog regelmatig op de planken kwamen met treur-, blij- en zangspelen, was hij reeds een rederijker, niet een eenvoudig tooneelliefhebber, dat is iemand, die zich zoodanig in het tooneelleven inleeft, dat hij niet alleen gaarne tooneel speelt of bijwoont, maar zich verbonden weet met het verleden en de traditie van het nationaal tooneelleven. Adolf Woedstad

was van jongsbeen af een traditionalist, hij had, levende in een historische stad als Gent, een ingeboren vereering voor het verleden als verleden. Wellicht had hij dien conservatieven aard te danken aan zijne stoere Kempische voorouders? Alle gedenkstukken van het verleden hield hij in eere, omringde hij met zijne koesterende liefde — men denke aan de prachtige « gulden » boeken der Fonteyne —, had er geld en tijd voor over, daardoor betoonde hij zich een rechtgeaarden folklorist, werd hij van af het eerste uur lid en medestichter van den Bond der Oostvlaamsche folkloristen. Het behoorde tot zijn heerlijkste verpoozingen zich in het verleden terug te denken, er zich als het ware in te bewegen, er in te ademen. Als lid van de Fonteyne tooide hij zich gaarne met het praalkostuum van den 16^e eeuw-schen Rederijker, liep met zwier en voornaamheid in intreden, ommevangen en stoeten, spelde zich met fierheid het zilveren juweel der Fonteyne op de borst. Men voelde zoo goed dat het bij hem gemeend was, niet slechts een ijdele ontspanning, maar een levenstaak : door eigen voorbeeld te prediken vóór een eerherstel van den Vlaamschen Gildebroeder, voor den van eigen kunst en eigen waarde bewusten Gemeentenaar ! Zijne fantasie herschiep een romantisch-theatraal Vlaanderen, dat een pantheon geleek van groote mannen uit de geschiedenis : de Artevelden, Yoens, de Zwijger, Egmont en Hoorne op een achtergrond deels van gruwelijke bloedbaden, deels van schitterende apotheosen. Hij was een ridder trouw totterdood, met algeheele liefde verkleefd aan de edele figuren zijner verbeelding, wien hij niets als deugden toedichtte. Van een anderen kant kon hij door eeuwen geschiedenis heen hartgrondig haten : de bloedhond Alva deed zijn geuzenbloed koken. Zijne zielkundige reacties waren, zijne letterkundige belezenheid ten spijt, oer-volksch, bijna kinderlijk gebleven. Zij verklaren zijne ingenomenheid met volkstooneel en poppenspel, maar daarover doe ik het zwijgen, daar andere vrienden in dit huldenummer erover zullen uitweiden.

Adolf Woedstad was ook een man van de daad ! Voortdurend smeedde hij plannen in verband met het tooneel, die hij dan ontwikkelde in uitvoerige voorstellen. Hoe dikwijls ontving ik van hem, daags na een of andere zitting, waaraan hij had deelgenomen en het zwijgen bewaard, lange, calligraphische epistels, die aan de op financieel gebied zoo weerbarstige bestuurlijke

lichamen waar het kunst betreft, moesten onderworpen worden. Noblesse oblige ! Ter wille van het roemrijke verleden moesten de hedendaagsche besturen de onvoorziene posten van hunne budgetten besteden aan herdenkingen, aan grootsch opgevatte tooneeldemonstraties, wegens het artistiek en opvoedend karakter dat er op het volk en op de jeugd van uistraalt. Dat was steeds het refrein en het ultiem argument : Volksopvoeding. Hij geloofde rosvast in de volksopvoedende waarde van het theater en zag in het tooneel vooral een leerschool voor het leven. Daarin was hij wel een man van de 19^e eeuw, een man van den onverzagbaren weetlust en van de schoolsche leus : Kennis is Macht ! Aan den tooneelspeler stelde hij bijgevolg hooge eischen : een acteur is geen clown, geen volksvermaker, maar een volksopvoeder, een professor in de levenskunst. Een nar duldde hij alleen in de rederijkersoptochten. Om die reden was Adolf Woedstad steeds een groot voorstander van degelijke voorbereiding, ook cultureel, van den tooneelspeler geweest. Droomde hij niet van een Tooneelinstituut, dat meer nog dan Conservatorium of Tooneelschool, een Tooneeluniversiteit zou zijn ?

Deze romantische Rederijker, deze droomer en plannenmaker, was op tijd en stond een weergaasch practisch man. Toen hij had ingezien — het kostte jaren — dat de definitief ingesluimerde rederijderskamers van het Vlaamsche land niet meer tot nieuw leven konden worden gewekt, vond hij de formule van het voortbestaan van de Rederijdersgeest in de goede beteekenis van het woord : de talrijke bloeiende tooneelmaatschappijen van stad en land, die zoo geestdriftig medededen aan tooneelprijskampen en aan het, dank zij Z. M. Koning Albert, herstelde « Landjuweel », moesten zich het lot der vergane, eenmaal beroemde rederijderskamers van eigen stad aantrekken, het wijd en zijd vermaarde blazoen overnemen en in eer herstellen. Woedstad schreef en wreef onverpoosd, zocht en wrocht in archieven naar afkomst en lotgevallen van rederijderskamers en gildebreders, stelde nieuwe stichtingsoorkonden op in den ouden gebruikelijken stijl, liet nieuwe stichtingspenningen en medalies slaan, organiseerde plechtige overdrachten en tooneelcongressen, moedigde zooveel hij kon den smeulenden rederijdersgeest aan waar hij maar bij de jeugd een vonkje geestdrift in de tooneelkringen vermoedde. En zijn eerlijk-open immer gladgeschoren, bewegelijk gelaat met de vriendelijke, trouwhartige oogen en de

spierwitte haren, monkelde vergenoegd wanneer hij een nieuwe ziel voor zijn rederijkersparadijs had gewonnen.

Adolf Woedstad, de Laatste Rederijker ? Het klinkt zoowat als de laatste Mohikaan of de laatste Burger. Neen, deze overtuigde belijder, deze oprechte idealist, deze folklorist bij Gods genade zal niet de laatste zijn, maar de eerste, de grondlegger van een Vlaamsch Rederijkersmuseum, waarvan hij de elementen zijn leven lang met piëteit heeft verzameld in zijn Archief van de Koninklijke en Souvereine Kamer van Rhetorica der Fonteyne.

Eere zij hem !

Prof. Dr. P. De Keyser,
Ex-griffier van de Fonteyne.

Adolf Woedstad als lid van het Koninklijke en Souvereyne Gilde van St. Joris.

Voor alles was Adolf Woedstad een rederijker met hart en ziel verkleefd aan zijne geliefde « Fonteyne », steeds droomend haar te zien heropbloeien als de Hoofdkamer van al de Rederijkerskamers van Vlaanderen.

Dit toch belette niet dat hij het grootste belang stelde in het leven en voortbestaan onzer vier wapengilden, wier geschiedenis trouwens zeer nauw verbonden is aan deze zijner vereeniging.

Meermaals betrachtte hij toenadering en samenwerking tusschen onze oude Gentsche instellingen; door eendracht wilde hij haar tot macht laten groeien.

Hoe hij kennis maakte met het St. Jorisdilde en zijn deken Frans Coppejans, is wel 't vertellen waard.

In 1924 was Woedstad op zoek naar eene vereenigingskamer voor de Fonteinisten. Als goede folklorist en om in de traditie te blijven, alsook in het gewenschte kader, zocht hij dit lokaal in het oude Gent en zoo kwam hij terecht in het voormalig O. L. V. Broedersklooster, waar de leden van St. Joris hunne « Gildecamere », schietbaan en museum hebben; daar ontmoette hij gansch natuurlijk Frans Coppejans, die hem met voorliefde de hoogst belangwekkende lokalen en de rijke verzamelingen liet bewonderen.

Deken Frans Coppejans vond in Woedstad een belangstellenden medewerker en een meevoelenden vriend, die opgetogen door het schoone van het gilde en zijn strikt traditioneel karakter, ook wel aangevuurd door de meesleepende geestdrift van den schuttersdeken, trouw de « Gildecamere » bezocht en gaarne in dat voor hem uitstekend en gedroomd midden vertoefde; ook werd hij als confreer van St. Joris aangenomen.

De vriendschap tusschen den deken van St. Joris en den archivaris der « Fonteyne » verstevigde steeds; graag zaten zij in vertrouwelijk gesprek verwickeld, deelden malkander de wederwaardigheden mede, die zij in hunne wederzijdsche vereenigingen ontmoetten; beiden hadden als leus aangenomen, de kenspreuk der weledele familie de Kerkhove: «Endurer pour durer».

Tusschen hen beide werd menig plan gesmeed om het folkloristische gildeleven te doen heropbloeien door gansch het land. Hoe vruchtbaar waren die gedachtenwisselingen niet ! Door gansch Vlaanderen werden schuttersgilden heringericht en rederijderskamers hersticht.

De Dood heeft, helaas ! deze vruchtbare samenwerking onderbroken en aan deken Coppejans zijn vertrouwensman ontnomen.

Enkele jaren was Adolf Woedstad bij de kruisboogschutters en nam deel aan verscheidene koningschietingen; verzwakking van zijn gezicht dwong hem den kruisboog neer te leggen. Hij bleef echter een trouw bezoeker van het lokaal en op feesten en banketten nam hij steeds het woord om een luimig gedichtje voor te dragen.

Op het 625-jarig jubelfeest van ons gilde las hij in de academische zitting eene hoogst belangrijke studie voor, over de samenwerking van kruisboogschutters en rederijders in het algemeen en in het bijzonder over die bij gelegenheid der vermaarde landjuweelen in de XVe eeuw.

Veertien dagen vóór zijn afsterven kwam hij nog ter « Gildecamere »; niets liet vermoeden dat zijn einde zoo nabij was. Nog sprak hij vol geestdrift over de aanstaande heroprichting van de Rhetorikakamer der stad Deinze. Het was de laatste maal dat wij onzen goeden Dolf zagen. Nu is alles voorbij... maar veel is er nog te doen voor de cultureele ontwikkeling van ons volk.

Het werk van Adolf Woedstad dient onverpoosd en onafgebroken voortgezet; zijne ledig-gelaten plaats moet ingenomen worden. Wie neemt die taak op zich ?

Onze Koninklijke en Souvereine Gilde van St. Joris, haren goeden trouwen confreer diep betreurende, ging op 22 November volgens een oud gebruik met vaandels en blazoens ter Kerk van St. Stefanus eene zielmis bijwonen, ter intentie van onzen zoo duurzamen afgestorvene.

Confreer R. Dubois.

Adolf Woodstad als Kruisboogschutter.

Herinneringen aan mijn Vriend Adolf Woedstad.

De echtgenoot van Adolf Woedstad was de nicht der vriendin mijner zuster.

Over de Woedstad's had ik dikwijls mijne zuster hooren spreken, daar zij en hare vriendin zeer gemeenzaam met Adolf's wederhelft waren.

Ik vernam aldus dat Adolf een uiterst voorbeeldig leerling op school was geweest, primus werd uitgeroepen, later een vergelijkend examen, uitgeschreven door het Bestuur der Posterijen, had medegemaakt en officieel benoemd werd tot klerk.

Ik, integendeel, was tengevolge van eene haarkwaal, in mijn onderwijs zeer ten achter gebleven in vergelijking met makkers van mijn leeftijd. Ik zocht een vriend, die mij zou willen vooruit helpen, en hoopte hierom in betrekking met Adolf te kunnen komen. Tijd zou raad geven. Wij waren toen in 't jaar 1890. Hij was 23 jaar oud, ik 18.

Er werd door de vrienden en vriendinnen mijner zuster besloten het aanstaande Carnaval te vieren, zich te vermommen en in groep — compagnie ten dien tijde genaamd — 's avonds de bijzonderste koffiehuisen te bezoeken, wat toen zeer in gebruik was en veel vermaak en plezier, vreugde en jolijt teweegbracht, zoowel bij de gemaskerden als bij de ongemaskerden.

Die afspraak was mij totaal onbekend gebleven, zooniet had ik heel zeker een carnavalplunje aangetrokken met het eenig doel in betrekking te komen met hem, die later toch mijn vriend werd.

En 't was alsof het gebeuren moest. Met een kameraad bezocht ik 's avonds de stad, die wemelde van gemaskerden en wij besloten in een bekend koffiehuis, nu verdwenen, bij Stientje, Statiestraat, een flink glas « tripel » te drinken. Wij waren pas neergezeten toen een compagnie van Gentsche « lollekensheeren » binnenkwam.

Zij waren allen vermomd in de koddigste kostumes, die men maar uitdenken kan en droegen een groote kubiekvormige biscuitdoos, een trom verbeeldende, waarop zij, door middel van stoel sporten, tamboerden om een helsch lawaai te maken en dol te

worden. Hun aantal moest ten minste de zestig man bereiken. Zij stapten allen in geregelden rhythmus, op de maat van hun trommelslag vooruit; zij schoven tusschen de verbruikers, die de ooren stopten, en maakten in het koffiehuis een cirkel, die hen terug op straat geleiden moest zonder dat zij een cent verteer aan den huisbaas lieten. Het was immers Carnaval en toegelaten.

Nauwelijks was die prozaïsche troep, tot groote voldoening der verbruikers, verdwenen, of een ander kwam binnen, bestaande uit een tiental zeer bevallige herderinnetjes begeleid van één herder in... domino vermomd.

Dit was poëzie !

Nu werd er gezongen door dit groepje, dolle pret gemaakt door die herderinnetjes, die zich verdienstelijk hebben weten te toonen door hun zang en kwinkslagen, zoodat de verbruikers hun vertrek betreurden.

Op eens werd ik door een dezer gemaskerden bij den arm gevat, met mijn naam genoemd en in verlegenheid gesteld midden van dezen zwerm lieve maskers. Ik kon maar niet gissen wie die allen waren, toen opeens Adolf's nicht haar masker vallen liet.

Nu wist ik genoeg !

« Is Adolf bij u ? » vroeg ik, « ik wensch met hem nader kennis te maken. » Men duwde mij hun... herder, want hij was het, tegen het lijf, maar hij wilde zich niet ontmaskeren... Hij had dezelfde week een dag verlof, ik zou hem een bezoek mogen brengen en nader met hem in kennis komen.

En drie dagen na dit voorval zat ik bij Adolf ten huize aan tafel !

Hij had zich met dien zwerm dames, onder wie zijne vrouw aanwezig was, uiterst goed vermaakt.

— « Het Carnaval is een echt goede kermis voor ons geweest », bekende hij, « en het kermisvieren is nog niet ten einde. Nu komt er eene andere op de dagorde : het zilveren jubileum mijner ouders. En 't is zóó dat gij mij hier aan 't schrijven vindt. Ik doe mee aan literatuur... ».

Hij zat inderdaad aan zijn lessenaar.

— « Daarvan ben ik insgelijks liefhebber, » waagde ik te zeggen. « Ik houd nogal van de Fransche l... »

Hij liet mij niet uitspreken, stelde zich recht, stak de hand uit en declameerde :

« O, Fransch gespuis,
Blijf uit ons huis
Met al uw dwaze grillen.
Onz' Vlaamsche Taal,
Onz' moedertaal,
Ziedaar wat wij hier willen ! »

Ik wist seffens wie ik vóór had !

— Mijne ouders, sprak hij, zijn Kempenaren en bewoonden in hun jeugd de gemeente Meerle, het noordelijkste dorp der provincie Antwerpen. Zij zijn dus door hunne geboorte, door en door Vlaamsch van aard en Vlaamsch van zeden en 'k zou heel zeker niet welgekomen zijn, moest ik een Fransch huldeblijk hier voor hen op het papier brengen. »

— « Maar dan moet ik u onvermijdelijk storen in uw werk... »

— « Hoegenaamd niet en gij gaat bij mij blijven, misschien krijg ik door uwe bemiddeling nog betere gedachten. »

— « Maar ik heb nooit aan literatuur gedaan, noch aan Fransche noch aan Vlaamsche, tenzij uit liefhebberij en mijne pennevruchten bleven dan nog in familiekring, t.t.z. dat ik die niet dierf publiceeren.

— « Omdat gij nog schuchter zijt », verzekerde hij, « dit zal wel veranderen. Zie terwijl ik mij nog eenige stonden ophoud, zal ik u een dichtje laten lezen, het eerste van mij, dat in een Vlaamsch tijdschrift verscheen ».

En hij overhandigde mij een illustratieblad, waarin hij het volgend gedichtje had laten inlasschen. Ik las :

Kermis op 't Dorp.

Reeds vroeg weerklinkt het blij gezang
Van boeren en boerinnen;
De kermis brengt de vreugd in gang,
Geluk in d'huisgezinnen.

Daar komen zij, gezond en frisch,
De knapen en de meiden,
Schoon opgesmukt van d'eerste mis
Om dan zich te verblijden.

Het orgel zwijgt, de dienst is uit,
De kerk spuwt dorpelingen;
Nu voor den dag met harp en fluit,
't Is kermis om te springen !

Daar slaat de klok, 't is etenstijd,
De dans houdt op daarbinnen;
Tot smullen is elkeen bereid
Om straks te herbeginnen.

En weder is het feest aan gang,
Muziek klinkt uit de tenten,
Terwijl de kooplui op den zang
Hun waren staan te venten.

Maar vindt de jeugd in 't dansen pret,
Om zich niet te vervelen
Ook d'oudjes kennen het verzet
En weten mée te spelen.

Zij hebben zich bijeengeschaard
En 't pintje vol geschonken;
En dan, ja, lustig bij den haard,
Elkander toegeklonken.

Zij keuvlen over 't veld en 't weer,
Van 't vee in hunne stallen,
Van 't huwelijk en wat al meer,
Tot d'avond komt te vallen.

Doch buiten gaat het er nog druk
Met roepen en met schreeuwen,
De jeugd betwist zich het geluk
En vecht dan als de leeuwen.

« Bij mij 't vermaak, hier is Jan Thijs.
« Treedt nader kleine guiten,
« Hier hebt gij immers altijd prijs,
« langs hier met uwe duiten.

Maar 't jonge volkje kent dien list
Van Thijs en zijne streken,
't Is altijd eens slechts dat gij mist,
Toch is de kans verkeken.

Zóó heerscht de vreugd, noch nijd noch haat
Verstoort 't geluk der burenen,
Tot eindelijk ook het rustuur slaat
Om elk naar huis te sturen.

Alleen bedwelmd door 't duivelsnat
Ligt rosse Piet te ronken,
Hij 's nooit verzadigd, immer zat,
Komt nooit te huis dan dronken.

Zooveel strophen, zooveel fijn geborstelde tafereeltjes !

Ik bleef na de lectuur ervan als beteuterd, gevoelde mij zóó onverdienstelijk, zóó nietig, zóó klein, tegenover hem, dat ik mij had kunnen stoppen in een notedop !

Hij was dus niet alleen een liefhebber der literatuur maar wel een letterkundige, een dichter ! Hieraan had ik mij niet verwacht.

Ik had Karel Ledeganck's en Jan Rijswijck's gedichten gelezen en aarzelde niet Adolf nevens die auteurs te plaatsen. En toen hij mij vroeg of het dichtje mij beviel, had ik eene vraag gereed als antwoord : « Leer mij dat ? »

Hij stelde mij hierover geheel en al gerust; wij zouden mal-kander helpen. « Wij » dus ik hem helpen, maar dat kon immers niet ! — « Ja toch, » beweerde hij, « gij zult dit later wel zien. » En hij volhardde in zijne meening.

Intusschen had hij zijn schrijfwerk klaar gebracht en liet mij dit insgelijks lezen. Het was een **Complimentje** dat zijn zoontje zou opzeggen op het Zilveren Jubileum. Het luidde als volgt :

Zeer Beminde Grootouders.

't Is nu heden	Heil en Vrede
Juist geleden	Sieren mede
Vijf en twintig jaar,	Uw verjongd bestaan.
Dat Ge U beiden	'k Bied dus blijde
Mocht verblijden	Aan U beiden
Als een echtlijk paar.	Gaarn mijn bloemen aan !

En hoe heerlijk zijn de volgende verzen niet :

Blind en... gelukkig.

Ik zie niet meer o, glanzende Zonne,
Die 't aardrijk verlicht en het leven verzoet;
Ik zoek naar uw schijn als het hert naar de bronne
En wààr ik heur vind, o, schitterende Zonne,
Daar VOEL ik uw gloed !

Ik zie u niet meer, o, kwinkelend vinkje,
Dat snel als een pijl door de hemelen schiet,
Gij vluchtet lichtzinnig mijn huiselijk kringje,
Doch mis ik uw bijzijn, o, trippelend vinkje,
Ik HOOR toch uw lied !

Ik zie u niet meer, o, edele bloemen,
Zoo zacht als fluweel, zoo verscheiden van kleur,
Ik kan nu, helaas, uw pracht niet meer roemen,
Doch als men m'u biedt, o tengere bloemen,
dan RIEK ik uw geur.

Ik zie u niet meer, o, lomrijke boomen,
Wier loover zich raakt met heimzinnig gerucht,
Behoort gij voor mij tot het rijk van de droomen,
Gij zorgt toch voor mij, o, ooftrijke boomen,
want 'k SMAAK uwe vrucht.

Ik zie u niet meer, o, teeder geliefde,
Wier blik op mij rust met oneindige smart,
Toch voel ik uw kus als een zegel der liefde,
Dan is 't of en straal mijne oogen doorkliefde,
Ja, dan ZIE ik uw hart.

Het getoonzette « Kon ik als het vogelijn » mag wel insgelijks
als een perelken aanschouwd worden :

Kon ik als het vogelijn...

Kon ik als het vogelijn
Kweelen in de blâren,
'k Zou bij heldren maneschijn
Mijn geluk verklaren;
'k Deed een lied zoo teer, zoo zacht,
Door het loover glijden,
Dat de koning van den Nacht
Zelfs mij kwam benijden.

Kon ik als het vogelijn
Rond mijn liefje vliegen,
'k Zou mij op haar schouders fijn,
Op haar pruikje wiegen;

'k Vloog haar blonde lokken rond —
Zooveel wondergaven —
Tot zij aan haar rozenmond
Mijnen dorst zou laven.

Kon ik als het vogelij
Hoog op 't venster loopen,
'k Vloog tot dat het maagdelij
Och, voor mij deed open
'k Zou haar edel, rein gemoed,
Zoo behendig streelen,
Dat zij mijnen liefdegloed
Met een kus zou heelen.

De vader van Adolf was in zijne vrije uren een doelboogschutter en had dicht bij zijne woning eene maatschappij weten te stichten, waar hij met de leden ten allen tijde zich aan dit vermaak kon verlustigen. Vader Ferdinand Woedstad werd dan ook tot voorzitter verkozen en de maatschappij kreeg den naam van « De Scherpschutters ». Adolf werd tot geheimschrijver benoemd en het lokaal was gelegen in het koffiehuis « Het Putje », nu verdwenen, Kortrijkschesteeweg, Gent.

Hij nam dezen verlofdag te baat om mij naar dit lokaal te brengen, alwaar wij samen eenige boogscheuten zouden lossen.

Deze inrichting was in den lusttuin van « Het Putje » opge maakt en bestond uit een gang van omtrent 16 meter lengte met op den achtergrond een in stroo opgesteld doel. Langsheen de gang, links en rechts, waren houten schermen — **gendarmen** genaamd — geplaatst om de pijlen in hun vlucht te beletten de nieuwsgierige er langsheen gaande personen te treffen of te kwetsen.

Op dezen afstand werd geschoten, van af eene meet, naar het doel of liggende sprange. De bogen werden gespannen, de keep van den pijl in de koord gelegd, getrokken, gemikt, losgelaten met goed of slecht gevolg voor den schutter : Doel of gendarme !

Adolf leerde mij schieten; daarbij bleef het niet : ik moest lid worden van de maatschappij, en werd het.

Bij gelegenheid werden in « het Putje » gezellige bijeenkomsten ingericht.

Meer dan een avondmaal werd er belegd, gevolgd van een zang- en muziekgedeelte.

Adolf gaf eens bij een nagerecht humoristische verzen ten beste.

Van een mosselbanket herinneren wij ons nog dezen vierling :

't Is aan ons van scherp te mikken
Voor den roem der maatschappij,
Ook om mossels in te slikken
Zijn w'er t' allen tijde bij.

Wij werden « dikke vrienden » door onderwijs, sport en gezellig samenzijn.

Regelmatig kreeg hij mijn bezoek met weetgierig inzicht; hij was in dit opzicht een altruïst en ik zal hem als dusdanig eeuwig erkentelijk blijven.

De vader van Adolf was lid van de aloude Souvereine Koninklijke Hoofdkamer van Rhetorika « De Fonteyne », wettelijk erkend den 9 December 1448. Hij poogde Adolf ook als lid te winnen en bracht hem aan het verstand dat zoo een vereeniging met haar grijs verleden, waarvan de roem, pracht en bloei om zoo te zeggen nog versch in 't geheugen lag, het leven moest behouden. Vader Woedstad hoefde niet lang aan te dringen. Onze vriend Adolf werd gewillig het ijverigste bestuurslid van de Koninklijke Hoofdkamer.

Hij werd als griffier aangesteld het jaar dat de Nieuwe Schouwborg officieel is ingehuldigd.

Men was toen in 1899.

Voor nadere kennismaking met de Fonteyne moet gezegd :

Na het overlijden van J. F. Willems had de Graaf C. de Kerchove de Denterghem, burgemeester van Gent, het ambt van Hoofdman waargenomen in 1846 en Z. K. H. Philips Eugeen Graaf van Vlaanderen aanvaardde dat van Heuverdeken hetzelfde jaar;

Gustaaf Dhondt, stadsambtenaar, bleef hoofdman tot na de rederijersfeesten uitgeschreven door de Stad Luik, alwaar de « Fonteyne » gelauwerd werd voor haar groep rederijers en haar besten nar, onderscheiding die te beurt viel aan den nog in leven zijnde confreer Lodewijk Lippens.

De « Fonteyne » had in 1901 het ontslag te betreuren van haren Hoofdman, die gelukkig tijdelijk vervangen werd door den griffier, Adolf Woedstad, die vele jaren een voorbeeldig Hoofdman met klaren geest en wijs beleid zou zijn.

« De Fonteyne » ging als het ware een nieuw tijdperk in.

Adolf Woedstad had tegen de besluiten van het Stadsbestuur, die het goed gevonden had een officieel bezoldigde groep vertolkers aan te werven, te kampen, niettegenstaande mocht hij zich verheugen den Schouwburg bekomen te hebben voor het houden van volksvertooningen op de dagen der Gentsche kermis. Die gunst is echter van zeer korten duur geweest : het volgend jaar reeds, in 1902, deden de tooneelmaatschappijen hetzelfde verzoek aan de Stad, zoodat de bedrijvigheid der «Aloude Fonteyne» op tooneelgebied nog verminderde en ten einde geheel verviel.

Hij schreef de beknopte geschiedenis van de Kamer met den titel « De Fonteynist »; deze werd bij de nog schaarsche vertooningen uitgedeeld.

De voornaamste feiten erin ontwikkeld waren de volgende : Opvoering van de « Aanbidding van het Lam Gods ten jare 1459 en verzekerd door de confreres ter gelegenheid der plechtige intrede van den Hertog Philips den Goede te Gent;

Verder dat, in 1458 Hertog Karel de Stoute, de « Fonteyne » aanstelde als Hoofdkamer met het recht de wapens en kleuren te dragen van het Burgondisch Huis (tusschen haakjes gezegd deze kleuren zijn zwart en bloedrood en worden ten huidige dage nog geëerbiedigd);

— dat in 1493 Keizer Maximiliaan I van Oostenrijk beval de « Fonteyne » als **Souvereine Kamer** over gansch Vlaanderen te erkennen;

— dat in 1539 Keizer Karel V aan de « Fonteyne » het octrooi verleende om het vermaard Landjuweel van Gent te houden.

De datum, welke aangebracht is in den topgevel van het oud lokaal Gulden Leeuwplaats, alwaar door Adolf Woedstad's bemoeiing, in 1939, een gedenkplaat geplaatst werd op den gevel, kant Poeljemarkt, herinnert aan dat feit;

— dat in 1545 de Vlaamsche Rederijkkamers hunne statuten aan deze « Souvereine Gilde van Vlaanderen » lieten geworden voor goedkeuring;

— dat in 1790 de « Staten van Vlaanderen » haar erkende als wapengilde, waarvan het nieuw reglement het eedformulier vermeldde van getrouwheid aan de natie;

— dat vanaf 1789 tot 1814 de « Fonteyne » opgeroepen werd door het stadsbestuur om krijgsvendiensten te bewijzen en de orde in de stad te handhaven. Woedstad vertelt dat uit erkente-

lijkheid aan haren aanvoerder een degen door de stad geschonken werd. Die degen is ongelukkig door onzen vriend onder de bezetting in 1915 ten gevolge van een ordonnantie betreffende wapenbezit vernield geworden.

Wanneer men in aanraking kwam met hem, liet hij nooit na het gesprek zoo'n wending te geven dat het eindigde met zijn stokpaardje: « het behoud van de « Fonteyne ». Hij was de verpersoonlijking ervan; onophoudend vorschte hij alle oorkonden betreffende zijne geliefde « Fonteyne » op. De sage van het oud lokaal, gelegen Gouden Leeuwplaats, heeft hij in berijmde verzen opgesteld :

**Legende van het Gilde der Fonteyne
gevestigd bij de St. Niklaaskerk, te Gent.**

Over ruim vier honderd jaren
Onder Keizer Karel's Staf,
Die aan Vlaanderen en aan Duitschland
En aan Spanje wetten gaf,

Had het Gilde der Fonteyne,
In de groote Scheldestad,
Zich allengs zoo zeer verlopen
Dat het Kruis en Kerk vergat.

's Zondags als de pastoor preekte,
Wen het uur in d'Hoogmis sloeg,
Trok men onder daavrend zingen
In processie naar de kroeg.

Wijl zijn kroost zat in Godes Tempel
Luistrend naar des Heeren Woord,
Lachend met zijn christen plichten
Ging de man naar 't godloos oord.

En daar werd men aan die doenwijs
Op den duur zoo zeer gewend,
Dat er een verbond tot stand kwam
Met griffier en president.

Zoo, die 's Zondags naar de kerk ging,
Kreeg een schreefken op den leest,
Viel naar afspraak in de amende
En daar werd dan van gefeest.

Dit gebeurde in 't huis der gilde
In een groote ruime zaal,
Waar zij aan de lange tafel
Zitting namen altemaal.

Aan het hoofdeind stond een armstoel,
Waar de president in zat,
Die den toon der liedren opgaf
En er 't hoog kommando had.

Allen dronken uit één beker,
Waar twee kannen snaps in kon,
en zoodra die was geledigd,
Liep de waard weer naar de ton.

Altoos bracht de hoofdman de eerste
De drinkschaal aan zijnen mond;
en dan liet hij 't rechts of links gaan
Naar 't hem goed dacht, in het rond.

Dan de herder der parochie,
Diep bedroefd om dit gedrag,
En daar hij geen enkel lid meer
In sermoen of hoogmis zag,

Schoot hem van den stoel der waarheid
Zoo gemeend en vurig toe :
Hij voorspelde hun 't ontwaken
Van des Heeren schrikbre roe !

Doch de vroolijke gezellen
Hoorden naar dit alles niet,
Schertsten juichend, dat hun schateren
In de kerk zich hooren liet.

Ook de drossaard werd geraadpleegd,
Die hen dreeg met boete en straf,
Maar geen enkle van 't gezelschap
Zag van zijne doenwijze af.

Ja, gewoonte bij veel menschen
Is een andere natuur,
Zoo dat al wat we ons gewennen
Juist en recht schijnt op den duur.

Al de andere Gentsche gilden
Hadden dit alras verstaan
En besloten zonder toeven
Ook zoo'n bondschap aan te gaan.

En 't werd hooge tijd dat iemand,
Met gezag en macht bekleed,
Palen aan die losheid zette,
Tot den plicht hen keeren deed.

Karel, die dit had vernomen,
Zei : Ik maak hun dat eens moe;
Hij omhangt zich met zijn mantel
En knoopte alles dicht en toe.

Trok naar de heidensche parochie
Op een Zondagmorgen vroeg,
Zag weldra 't lokaal der gilde
En trad in de vuile kroeg.

Wierp zich in den armstoel neder
Op de plaats des presidents,
En verzekerde den hospes
Die hem toetrad op zijn Gentsch,

Dat hij aanstonds den gezellen
Zijn belang zou doen verstaan.
De oude kastelein tevreden
Liet den vreemde en ging weer aan.

Toen het voor 't sermoen ging kleppen,
Stoof er dra een aantal maats
Blij en dol de drinkzaal binnen,
Ieder zocht en vond zijn plaats.

Ook de Hoofdman kwam al spoedig.
Hij trad naar zijn plaats en zag,
Hoe een ongewenschte vreemde
In zijn breeden armstoel lag.

«Heerschap!» sprak hij, «dit is «mijn» plaats.»
Maar de vreemdling gaf geen taal;
denkelijk is hij moe van reizen,
zei men, en daarbij een Waal.

« Laat hem maar een poosje zitten
Vast kraamt hij met eenen op... »
« Vrienden! laat ons 't me lied zingen!
Hospes! breng den vollen kop! »

En de hoofdman van 't gezelschap
Plaatste zich aan KAREL's zij,
Zag hem grijnzend onder de oogen
En verkocht hem spotternij.

Nam den hannap in de handen,
Dien hij bracht aan zijnen mond,
Bood hem dan zijn linkerbuur aan,
roepend: « Geef dat zóó eens rond. »

Als het nu den kring gedaan had
Tot aan KAREL's rechterzij,
Sprak de Hoofdman luid en spottend :
« Geef het glas maar weer aan mij! »

Daavrend klonk het luid geschater,
Telkens wen het volle glas
Heel den kring had rondgewandeld,
Leeg aan KAREL's zijde was.

Doch hoe zeer de scherts hen schokte,
Diep berouwde hem 't vergrijp,
KAREL kon 't niet langer aanzien
En hij dacht : de peer is rijp.

Driftig rees hij uit zijn zetel
Smeet zijn weidschen mantel af;
Wijl hij den verschikten hoofdman
Eenen harden kaakslag gaf.

« Geef dat over! » riep hij luidkeels,
« En herken uw wettig Heer... »
Allen sprongen gillend opwaarts;
Doch de Vorst gebood : « Zit neer! »

Pieter zei't zijn buurman Theunis,
Theunis zei't aan Klaas en Dries.
Allen kenden KEIZER KAREL
Aan zijn schittrend guldenvlies!

Daar de Hoofdman ras de kaaksmijt
Aan zijn buur niet overbracht,
Maar verpletterd door dit toeval
Zich een oogenblik bedacht :

Riep de Vorst opnieuw : « Geef over! »
En zoo voort door heel den kring... »
(en hier greep hij naar zijn degen)
« Of ik rijg u aan mijn kling. »

En de slagen klonken klettrend
Door de zaal van wang tot wang;
En als het de tafel rond was
Ging 't opnieuw weer aan den gang.

Toen hun aanzicht gloeiend rood was
Even als de volle maan,
En schier aller neuzen bloedden
Sprak de Keizer : « 'k Ben voldaan! »

« Maar op Zondag kom ik weder
En die hier in 't snapshuis zit,
Zijnen plicht niet wil volbrengen
En tot God op tijd niet bidt. »

« Die zal weten wààr de markt is,
Foei, dat gij u niet en schaamt... ».
En terwijl de vorst nog gromde,
Waren velen opgekraamd.

Allen bleven 't lang gedenken,
Dat lijdt geene tegenspraak,
En waar KAREL's naam te pas kwam,
Dacht er menig aan zijn kaak.

En er staat in de legende
Voort nog aangeteekend, dat
Zij de beste Christenen werden
Die het grootsche Gent bezat !

De Minardschouwburg werd door hem gehuurd in 1903 met het doel er vertooningen te houden, waarin hij geheel en al mislukte.

Hij zag zich verplicht de zaal voort te verhuren aan rondreizende gezelschappen van Fransche uitdrukking.

Nu kiemde in hem het « behoud der Fonteyne als merkwaardigheid » om haar van totalen ondergang te behoeden. Hij aarzelde niet zich geldopofferingen te getroosten, die wel een klein fortuin bedragen.

Woedstad bleef onvermoeibaar; hij wijdde zijne beste krachten aan den tooneelprijskamp uitgeschreven in 1904 door de gemeente Elsene; aan den vaandelprijskamp van Luik en Brussel in 1905, wat voor gevolg had dat in October van hetzelfde jaar eene bijzondere huldebetooging te zijner eere vanwege de leden der « Fonteyne » plaats greep.

Hij werkte ieverig maandenlang mede aan Vlaanderens kunst-dag die doorging in 1911.

Toen hij in de Wondelgemstraat nog woonde vierde de pastoor der parochie zijn Jubileum. Bij die algemeene viering heeft Woedstad zich weten te onderscheiden door de volgende volksverzen :

**Eerbiedig opgedragen
aan den achtbaren heer Pastoor A. Joos,
Jubilaris en stichter van St. Josefskerk.**

Afgezonderd van vermaken,
Leefde aan de Brugsche poort
Onze herder, om te waken,
In een eenzaam kluisje voort.
Sinds is zijne woonst herschepen
In een prachtigen tempel Gods,
Uit wiens preekstoel hij zijn schapen
Sterkt in d'oefning des gebods.

Ja, reeds vijf en twintig jaren
Offert hij zich voor ons op.
O ! als God hem blijft bewaren,
Stijgt eenieders wensch ten top !

In 1912 deelde hij mij zijn leidraad van werkzaamheden mede die luidde als volgt :

1° het in veiligheid brengen van het archief der « Fonteyne »;

- 2° het mysteriespel « De Aanbidding van het Lam Gods » laten opvoeren in openlucht zooals het gebeurde in 1458;
- 3° het inrichten eener bibliotheek voor het bergen der meer dan twee duizend tooneelwerken en van het muziekreporatorium;
- 4° het tot stand brengen der rederijkkamer met hare meubilering;
- 5° het aankopen van het oud lokaal Gouden Leeuwplaats;
- 6° het inrichten van een ommeegang gevolgd van gezegd mysteriespel.

Het eerste punt is hem volkomen gelukt en gebeurde na den oorlog van 1918.

De « Fonteyne » was de twee laatste jaren onbedrijfzig geweest door de schuld van den politieken toestand.

Zekeren dag ontmoette ik Adolf en vroeg hem :

— « Hoe is 't gesteld met de Fonteyne ? »

— « Sedert 2 jaar is zij dood », antwoordde hij.

— « Ze is in schijn dood » vervolgde ik. 't Bewijs ervan is dat ik juist de ledenlijst kom op te maken » — ik was toen penningmeester — « en u kwam voorstellen een bezoek aan de leden te brengen om hun te vragen of wij opnieuw op hun lidmaatschap en steun mogen rekenen. »

Woedstad aarzelde niet met zijn antwoord : — « Ja, wij zullen dit doen, 't is een goede gedachte ! »

En deze kleine kruistocht werd ondernomen. Bijna al de leden lieten zich opnieuw inschrijven; velen wilden aanstonds hun lidmaatschap regelen, zoodat de herstelling als van een leien dakje liep.

Gedurende den oorlog had Adolf gansch het archief der « Fonteyne » te zijnent bewaard, de tooneelmeester, Gust Steeghers, had al de tooneelwerken in veiligheid gebracht en ik behield de bureeltoebehoorten, kasboek en gelden.

Eenige dagen nadien bracht Adolf mij opgetogen het goede nieuws, dat de heer Gaston Martens het ambt van Hoofdman had aanvaard in vervanging van den heer Robert Colier, die het tijdelijke Hoofdmanschap van den heer Gustaaf Dhondt had overgenomen.

Gedurende tien opvolgende jaren zocht Woedstad al de nog

bestaande Rhetorikakamers van het Vlaamsche Land op. Deze zijn :

Maria ter Eere	Gent
De Violier	Antwerpen
De Wijngaard	Brussel
Hitte verkoelt	Hasselt
De Jonkmans kamer	d°
De Kersauwe	Leuven
Van vroeesepe dinne	Nieuwpoort
De groeiende bloeiende waterbloem	Ninove
Scerpdeure onder Thelic Cruus	Diksmuide
De zeegbare herten	Roeselare
De Kruisbroeders	Kortrijk
Arm in de borze en van zinnen jong	Veurne
De Roeysche Barbaristen	Poperinge
De Goudbloem	St. Niklaas
Vreugd in Deugd	Lokeren
De Distelieren	Dendermonde
De Ongeleerden	Lier
De Leeuwerkenaars	Dendermonde
De Rosiers	Dendermonde
Het Eglantierken	Hoogstraten
De Langhoirs Victorinen	Poperinge
't Roosje gebloeit in 't wilde	Tielt
Nu morghen niet	Diksmuide
De Catharinisten	Aalst
't Land van Riem	Aalst
Eikels worden boomen	Eekloo
Wil en kracht zijn één	Thorout
Rhetorika « Vooruit »	Deinze
De Penoene	Mechelen
't Heibloemeken	Turnhout
Voor eer en kunst	Geeraardsbergen
Ik verrijke de Roye	Loo
De Zuigelingen van Paulus	Zottegem
Altoos doende	Leffinge
Donze om beter	Deinze

In 1927 zegde hij een goed nieuws te zullen hebben voor de toekomstige zitting. Hij zou het mij wel dadelijk medegedeeld

hebben, maar het nieuws was maar « officieus » en 't is beter te wachten, beweerde hij, tot wanneer dit « officieel » was geworden: Roep nooit mossels vooraleer z'aan wal zijn !

Half gestoord begon ik hem met vragen te overstelpen, waarin hij vermaak vond. Na lang aangehouden te hebben om dit « officieus » nieuws te kennen, beloofde hij mij eindelijk per postkaart dezelfde week dit te laten weten, op voorwaarde er aan de bestuursleden niets van te zeggen, want, beweerde hij alweer, 't is niet « officieel ».

Ik legde mij bij zijn besluit neder en zou dus wachten.

Hier moet de lezer nu weten dat Woedstad, alhoewel van een rustgeld genietend, nog handel dreef in 't voordeel van een zijner ongehuwde kinderen.

Drie dagen nadien ontving ik eene postkaart, die mij het « officieel » nieuws moest brengen. Doch zijn schrijven had er niet de minste betrekking mede. Men oordeele :

Ik bid mijn goeden vriend Emiel,
Aan mij verkleefd met hart en ziel,
Een raadsel op te komen lossen,
Waaraan ik vruchtloos zit te prossen⁽¹⁾;
Een ding waarin hij is confijt :
een zaak van comptabiliteit.
Ik zend hem thans mijn beste groeten
En wacht den klank van zijne voeten !

En van het « officieus » nieuws, niets, geen woord !

Ik antwoordde dadelijk met den volgenden weerbots :

Adolf, uw goede vriend Emiel,
Aan u verkleefd met hart en ziel
Zal morgen 't raadsel wel oplossen
Waaraan gij vruchtloos zit te prossen.
Het ding waarin ik ben confijt
Is zaak van comptabiliteit.
Aanvaard gij ook mijn beste groeten,
En wacht op 't klanksken van mijn voeten !

Ik kwam dus bij hem en vroeg wat er scheelde aan zijn comptabiliteit. Hij legde mij de zaak uit er bijvoegend : « ik zal u voldoen; alle werk verdient salaris ».

(1) Ingespannen en vruchteloos werken.

— « Welnu », zei ik, « betaal mij met het « officieus » nieuws en op voorhand, als 't u belieft, zoo niet neem ik de pen niet op! »

Nu was hij den wolf in den muil geloopt!

Hij moest hartelijk lachen. « Ja », bekende hij, « nu zit ik in de klem en moet dus spreken, vermits ik u beloofde te schrijven en het niet heb gedaan. »

Hij zou mij heel zeker nog wel een uur naar dit « officieus » nieuws doen wachten hebben, ware het niet geweest dat mijn tijd kort was om zijne inschrijvingen na te zien.

En eindelijk kwam 't nieuws uit zijnen mond : « Dank aan de tusschenkomst van den Bond der Oostvlaamsche Folkloristen zullen waarschijnlijk al de archieven van de « Fonteyne » onder dak gebracht worden in het Museum. »

Dit was inderdaad een onverwacht nieuws en dat, voor ons « Fonteynisten », tellen kon.

Zoo kwam het 1^e punt van zijn leidraad in vervulling, wat hem in uiterst goede stemming bracht.

Het was aan zijn vooruitzicht te danken dat in 't jaar 1928 de Hoogedele heer Graaf K. de Kerchove de Denterghem, toen gouverneur, als Heuverdeken van het Eerebestuur der « Fonteyne » in vervanging van Z. K. H. Philips Eugene Graaf van Vlaanderen werd aangesteld.

Op zijn aandringen werd de huidige Hoofdman, de heer Herman van Overbeke, ambtenaar bij 't Ministerie en leeraar aan 't Conservatorium te Gent, tot hoofdman benoemd in vervanging van den heer Gaston Martens, die om reden van uitwijking zijn ambt had moeten nederleggen.

Woedstad wijdde ook zijne beste krachten aan de 600 jarige viering der Zusters der St. Bernardusorde van het Burgerlijk hospitaal van Gent.

Het 2^e punt van zijn leidraad: het Mysteriespel « De Aanbidding van het Lam Gods laten opvoeren in open lucht, zooals het gebeurd was in 1458 », werd in 1929 in bijzondere aanmerking genomen en op stevige basis neergelegd. Die kunstprestatie zou doorgaan in 1930 en de heer Herman van Overbeke werd aangewezen als kunstleider.

Hetzelfde jaar, in 1929, bezocht Z. K. Hoogheid Karel Graaf van Vlaanderen de stad Gent. De Heer Graaf K. de Kerchove de Denterghem, als Heuverdeken van de « Fonteyne » bracht den edelen bezoeker in hare Kamer, alwaar Prins Karel als Prins

van de « Fonteyne » officieel werd aangesteld. Te dezer gelegenheid is aan Adolf Woedstad een onverwachte verrassing te beurt gevallen : de Prins spelde hem het Kruis van Ridder in de Kroonorde op de borst.

Eenige dagen nadien zond schrijver dezes hem de volgende welverdiende lofregelen :

Van u, mijn vriend Adolf, wil ik den lof bezingen
Dien onze Kamer u oprecht verschuldigd is,
En zeker sla ik hier in 't geheel den bal niet mis,
Wanneer mijn vers gewaagt van zelfverloocheningen.

't Was met een taai geduld om eerbied af te dwingen
Dat ge ons Fonteyne opnieuw, als een verrijzenis,
Uit hare schijndood riept, om andermaal gewis
Op Taal en Kunstgebied naar roem te laten dingen.

Aan u alleen zegt dank de Kamer de « Fonteyne » !
De relikwieën van de aloude Souvereine
Blazoenen en Archief en vallen nooit in gruis !

Rechtvaardig wist de Prins uw werken te beloonen :
Hij wees naar uwe borst, wààr uwe deugden wonen,
En spelde dààr het welverdiende Eerekruis !

Twee dagen nadien las ik Adolf Woedstad's antwoord :

**Aan mijnen vriend Emile Andelhof als antwoord op zijn
klinkgedicht van 25ⁿ dezer.**

Heb dank, mijn vriend Emile, voor uwe vriendschapsblijken
En voor het klinkgedicht, dat gij mij hebt gewijd,
Waarin gij minstens toont dat gij mij niet benijdt,
Omdat het ridderkruis op mijne borst mag prijken.

Het was steeds mijn genot onz' Kamer te verrijken
Voor Dichtkunst en Tooneel trad ik gereed in 't krijt;
Maar gij stondt onverpoosd naast mij in dezen strijd.
En 'k vond op mijnen weg in niemand uws gelijken.

En werd ik jarenlang de stuwkracht der Fonteyne,
't Was dat ik eerbied had voor d'oude souvereine
En niet gedoogde dat zij droogde door het stof.

En als haar roem weerom ten hoogste zal zijn gestegen
En men 't ridderkruis voor andermans werk zal geven
Dan komt ook aan de beurt, de vriend Miel Andelhof.

In het jaar 1930 zag hij eindelijk zijn droom verwezenlijken op St. Baafsplein te Gent en dit gedurende drie dagen.

Zoo werd het 2^e punt van zijn leidraad in vervulling gebracht.

Het jaar nadien nam hij een ijverig deel aan den 275ⁿ verjaardag van de Rhetorikakamer « De Wijngaard » te Brussel.

Het was dertig jaar geleden dat eenige kunstvrienden van Aalst aan onzen betreurden vriend in zijn hoedanigheid van archivaris een bezoek brachten. Hij lichtte hen in met raad en daad voor het heroprichten van de Kamer van Rhetorika de Catharinisten.

De heropleving van de verdwenen en het heroprichten der ingesluimerde Kamers was steeds zijn bezorgdheid.

De kapel « De Heilige Drievuldigheid », patrones der « Fonteyne », in de St. Niklaaskerk werd door zijn bemoeiingen bijna geheel en al hersteld. Er wordt aldaar nog eene eiken bidbank verwacht, die er weldra wel zal geplaatst worden volgens zijn uitdrukkelijken wensch. Het blazoën van de « Fonteyne », alsmede twee kunstig gepenseelde tafereelen werden door hem in deze bidplaats gehangen. Hij zorgde ook voor al de andere voorwerpen aan de « Fonteyne » herinnerend: inlijsting van den C^ânon, versiering der wassenkaarsen door middel van het blazoën in klein formaat, het tapijt met de kleuren herinnerend aan het Burgondisch Huis, e.z.m.

De vereeniging Maria-Kring is de eerste geweest, dank aan het klaar doorzicht harer bestuursleden, die vanaf 1929 er in toegestemd heeft hare werking als « aloude Kamer van Rhetorika Maria ter Eere » voort te zetten.

Verscheidene maatschappijen hebben dit voorbeeld gevolgd. Zoo noemen wij alleen voor Gent de Tooneelkring « Onder ons » die in October 1938 de benaming van Rhetorikakamer St. Agneele gezegd « de boomlooze Mandé » heeft aangenomen; — de tooneelkring « God en Vaderland » die de heroprichting der aloude Kamer van Rhetorika « Jezus met de Balsembloem » in 1940 heeft verzekerd;

— de ingesluimerde Tooneelkring St. Barbara, die in December van 't zelfde jaar als aloude Kamer van Rhetorika werd heropgericht.

De rederijderskamers « De Violier » van Antwerpen, « Altoos Doende » te Leffinge, « De Goudbloem » van St. Niklaas, « Het Eglantierken » van Hoogstraten weten wat onze vriend voor hen heeft gedaan en zullen zoo gauw zijnen onverpoosden ijver niet vergeten.

Zijne werking was eenige weken vóór zijn overlijden gericht naar Deinze om de Rhetorika « Vooruit » te helpen de Kamer « De Nazarenen » herin te richten. Blazoën en charter werden door zijne bemiddeling bezorgd, doch voor zooveel wij er van afweten is de Kamer nog niet tot stand gekomen, waarschijnlijk belemmerd door den politieken toestand die wij beleven⁽¹⁾. De rederijkkamer « Het Boek » van Brussel volgt die reeks met het heroprichten van de aloude rederijkkamer « De Mariakrans ».

Er blijven nog ongeveer vijf en twintig Kamers herin te richten. Dit werk zal voor zijn opvolger zijn...

In 1938 kwamen het 3e en het 4e punt van zijn leidraad in vervulling.

De Conservator van het Museum van Oudheden, de heer H. Nowé, bijgestaan door Fonteyne's provisor, den heer J. Boes, bezorgde aan « de Fonteyne » twee nette kamers in vermeld museum voor het bergen van het archief en het houden der zittingen. Op het gelijkvloers werd de beste kamer klaargemaakt met zeven gerieflijke en stevige boekenkasten voor het plaatsen van gezegde tooneelwerken, handschriften en kostelijke archieven.

Hier zouden dus de volgende werken van Adolf Woedstad moeten geplaatst worden :

- 1° De guitenstreken van Scapin, blijspel in 3 bedrijven door Molière, met zijne vertaling;
- 2° Een bezoek van Keizer Karel V aan het Gilde der Fonteyne, gelegen Guldenleeuwplaats, te Gent;
- 3° Jan Borluut, prozawerk;
- 4° Het oproer der Gentenaars onder Keizer Karel in 1539;
- 5° Leenheersrechten, operatekst voor muziek bewerkt. 1900;
- 6° Voor Volk en Vaderland, dramatisch tooneel met zang;
- 7° Voor Volk en Vaderland, driezang in één bedrijf voor bas, baryton en tenor;

(1) Bij het te pers gaan vernamen wij dat de herinrichting op 10de November is gebeurd.

- 8° De IJzeren Vrouw, historisch drama in 5 bedrijven en 8 tafereelen, vrij bewerkt naar het verhaal van R. Quaedvlieg, met acht geschilderde miniatuur scènes;
- 9° Modepoppen, blijspel in één bedrijf;
- 10° De Koekoek, oorspronkelijk tooneelspel met zang, in één bedrijf (1898);
 en eene vrije bewerking naar het Duitsch van het treurspel « Egmond » van Wolfgang von Goethe.
-

De stad schonk van haren kant eene zittingstafel en de leden der Kamer gingen op Adolf Woedstad's voorstel in, met hunne zitplaats te schenken : drie armzetels en twaalf stoelen allen belegd met bruin leder, dragend op de rugleuning ieders naam en ambt in gothiek gouden letter gepenseeld. Ziehier de opsomming er van :

- 1) Zetel van Z. K. H. Prins Karel Theodoor van Vlaanderen;
- 2) Zetel van Heuverdeken, Graaf de Kerchove de Denterghem;
- 3) Zetel van Hoofdman Herman Van Overbeke;
- 5) Stoel van Griffier Prof. Dr. Paul De Keyser;
- 8) Stoel van Hulpgriffier L. Pieruccini;
- 6) Stoel van Archivaris Ad. Woedstad;
- 7) Stoel van Penningmeester Emile Andelhof;
- 4) Stoel van onder-Hoofdman J. J. Van Hauwaert;
- 9) Stoel van Provisor H. Nowé;
- 10) Stoel van Provisor J. Boes;
- 11) Stoel van Provisor J. Horenbant;
- 12) Stoel van Provisor J. J. De Raedt;
- 13) Stoel van Baljuw G. Taelman;
- 14) Stoel van bibliothekaris F. Cortvrient;
- 15) Stoel van Vaandrig Ed. Connehaye.

Op de eerste verdieping is de tweede kamer, werkplaats genoemd alwaar het rijke archief geborgen werd.

Op het gelijkvloers verzamelde hij :
 de verslagboeken te beginnen van 1695;
 het Guldenboek begonnen in 1793;
 de geschiedenis van de « Fonteyne », gezegd boek van Bevel;

Het gewezen blazoën van de « Fonteyne », het huidig — en dat van Maria theere;
 Akt van Stichting, wettige erkenning (1448);
 De Privilegiën der Kamer;
 Privilegie geschonken door Karel den Stoute (1476);
 Octrooi verleend door Keizer Karel voor het houden van het landjuweel (1539);
 Octrooi verleend door de Staten van Vlaanderen;
 Verandering aan het reglement, goedgekeurd door het gemeentebestuur;
 Twee medaliën van erkentelijkheid geschonken door het gemeentebestuur aan de Fonteyne voor het handhaven der openbare orde tijdens de Oostenrijksche en Fransche omwenteling (1789-1814);
 Een stempel uit de Fransche overheersching : Société Rhétorique de Gand;
 De stalen matriciën van de medaliën geslagen door de « Fonteyne »;
 Twee trommels;
 Twee bazuinen met fanions;
 Twee pijpers;
 Twee fanions op lansen (1790);
 Een krijgsbanier (1790);
 Het moderne vaandel (1850);
 Eene groote verzameling « nieuwjaarswenschen » van boden;
 Tinnen kruiken en drinkpotten e.z.m.
 Op de 1^e verdieping :
 Groote tafel en stoelen;
 Een exemplaar van Van Duyse's boek « De Rederijkkamers in Nederland »;
 Een gedenkpenning van het 50 jarig bestaan der Koninklijke Vlaamsche Akademie;
 Een exemplaar « De Groene »;
 Een paar rijlaarzen met zilvren sporen;
 Zes Hellebaarden;
 Eene schilderij verbeeldend de begraafing van Watthez, Hoofdman van de Fonteyne;
 Het oude vaandel der 16^e eeuw;
 De volledige lijst der Hoofdmannen;
 Een gothieke eikenhouten draagkist;

Een koffer met sekreet bevattend in drukwerk de volledige geschiedenis der Vlaamsche beweging, geschonken door ons eerelid wijlen Jan Speltinckx;

Het geschilderd portret van Pieter De Cort;

De borstbeelden van Karel Ondercet, geboetseerd door provisor J. J. De Raedt, Prins Karel, J. F. Willems, Dr. Van Peene, Ernest Van Havermaete, e.a.

Het Muziek- en Operarepertoire;

verder ingelijste foto's, boeken en tijdschriften aangaande de « Fonteyne » en Kamers van Rhetorika;

Het laatste nieuw vaandel (1938) e.z.m.

Wanneer Woedstad tusschen al deze merkwaardige archieven gezeten was, gevoelde hij zich thuis; hij was de echte rederijker van zijnen tijd.

Dààr lag nog menig gedicht waarvan hij nooit nota had genomen om die te zijnent te boeken. Zoo is 't gebeurd met den acrostichon « Albrecht en Elisabeth » en menig ander. Vele zijn te loor gegaan.

In deze kamer ontwierp hij een Omgang waarvan de kosten op meer dan een miljoen frank werden geschat.

Het 5^e en 6^e punt van zijn leidraad zullen misschien nooit verwezenlijkt worden.

Het 6^e geven wij hier ter overweging en men oordeele hoe grootsch zijne opvatting was.

Ontwerp van een Omgang gevolgd van de opvoering te Gent van het beroemd Mysteriespel :

« De Aanbidding van het Lam Gods »

door de aloude rederijkkamers en wapengilden, die dit spel meermaals hebben vertoond en opgeluisterd en bijzonderlijk op 23 April 1458 bij gelegenheid der blijde intrede te Gent van den Hertog van Burgondië Filips den Goede, Graaf van Vlaanderen.

De Eerewacht.

1° Zes bazuinblazers te paard	6 man
2° De Ridders te paard, van den H. Michaël	10 man
3° De Kruisboogschutters van St. Joris	30 man
4° De Boogschutters van St. Sebastiaan	30 man

5° De Kolveniers van St. Antoon	30 man
6° De Ridders van het Gulden Vlies	30 man

De Rederijkkamer Maria ter Eere.

Het voorspel der aanbidding.

Wagen : De boodschap aan Maria door den Engel Gabriel; Judocus Vyd en Isabella Borluut in biddende houding	5 man
De Hoofdkamer De Fonteyne onder bescherming der H. Drievuldigheid	50 man

De Tafereelen der aanbidding.

1. De Fonteyne des Levens gedragen door 4 rederijkers	4 man
2. De twaalf Apostelen	12 man
3. Pausen, bisschoppen en diakens	12 man
4. Elf profeten waaronder 5 met open boeken	11 man
5. Menschen uit het Joodsche ras en de heidensche wereld	10 man
6. Wierookende Engelen	6 man
7. Het Lam Gods gedragen door 4 rederijkers	4 man
8. Biddende Engelen	12 man
9. Engelen met foltertuygen (kruis, lans, enz.)	12 man
10. Groep maagden geleid door de H. Agnes, H. Barbara en H. Dorothea	12 vr.
11. Groep martelaars met palmen	20 man
12. Groep met heremijten en kluizenaars, begeleid door hun stichters St. Antoon en Paulus	15 man
13. Pelgrims aangevoerd door den reus Christoffel	20 man
14. Adam en Eva.	
15. Wagen : Zingende Engelen	20 vr.
16. Wagen : God de vader, de H. Maria en St. Jan Baptist	5 man
(aan den voet eene duif, de H. Geest, die stralen zendt).	
17. Wagen : Muziekspelende Engelen	10 vr.
18. De onomkoopbare rechters te paard	20 man
19. De ridders van Christus, te paard	10 man
20. Wagen : De Verheerlijking der gebroeders Van Eyck.	

De stoet zal omringd zijn van de wachters der aloude neringen van Gent;

De tekst van het Oratorium (of geestelijk zangspel) wordt geleverd door hoogleeraar Karel Van de Woestijne, den dichtmeester der Hoofdkamer, muziek door...

Na den optocht opvoering van het mysteriespel in de Hallen van Gent of op de St. Baafsplaats.

Woedstad was een dienaar van de aloude « Fonteyne », hij had haar lief. Hij heeft al het mogelijke gedaan om haar in het leven te houden, zich de woorden herinnerende van den grooten J. F. Willems, die schreef :

Als onz' Fonteyne spruit
Mag Gent met grootheid pronken.
Als hare bron droogt uit
Ligt Vlaand'ren diep gezonken.

Hij was, wij hebben het reeds gezegd, een altruïst. In de laatste tien jaren heeft hij tegen het egoïsme erg te kampen gehad, dat zocht om zich uit eigenbelang door de Kamer te laten steunen en dit was wat hem zoo sterk bedroefde en griefde.

Enkele maanden vóór zijn dood was hij ten gevolge van een bloedopdrang gevallen om zich gelukkig geheel en al te herstellen; alleen de stem was verzwakt. Dit moest eene strenge verwittiging zijn, een aankondiging van zijn nakenden dood.

Een tweede geval deed zich voor en wel zoo ernstig ditmaal dat er aan redden niet meer te denken viel.

Zijn laatste oogenblikken waren ingenomen met bekommernissen om de « Fonteyne ».

Hij is door zijne zuster met eene voorbeeldige opoffering, als ware zij een liefdezuster, verzorgd geworden.

De Koninklijke Hoofdkamer van Rhetorika De Fonteyne heeft nooit een werker-archivaris gehad zooals Woedstad was, zij zal nooit een opvolger meer vinden zooals hij is geweest.

Zijn laatste foto toont ons den vriend dragend op de borst de sjerp der Kamer, die hij verpersoonlijkte.

Dat hij in vrede ruste.

E. Andelhof.

Adolf Woedstad als Letterkundige.

Volgaarne geef ik gevolg aan het verzoek van de Oostvlaamsche Folkoristen, om een en ander te vertellen over het nagelaten letterkundig werk van wijlen den Heer Adolf Woedstad, dien ik als archivaris in de Fonteyne opvolg. Ik beken vooraf ronduit, dat het onderwerp mij wat verlegen maakt.

Inderdaad, te rekenen naar de onvermoeibare werkkraft van den Vlaamschen strijder Adolf Woedstad, moet het gemakkelijk schijnen, na een langen inventaris van nagelaten geschriften, uitvoerig het letterkundig werk te bespreken van iemand, die meer dan 40 jaar van zijn leven aan de Souvereine Kamer heeft gewijd. Diegenen echter, die den afluivige van dichtbij gekend hebben, weten dat deze onuitputtelijke werkzaamheid met een diepe nederigheid gepaard ging. Ook is het nagelaten werk van dezen stillen nederigen werker, het spiegelbeeld van zijn dienende en dienstvaardige persoonlijkheid.

De groote verdienste van Woedstad lag hoofdzakelijk in al die duizenden kleine werkjes, die dag na dag uitgevoerd, na veertig jaar tot een reuzenarchief aangroeiden met één leus te karakteriseeren : « Alles voor de Fonteyne ».

Over Adolf Woedstad als Rederijker, Folklorist en Schuttersconfreer zal door andere vrienden wellicht voldoende verteld worden. Het zal hun echter, zoo min als mij, gelukken den vollen omvang van het verrichte werk aanschouwelijk te maken, want de strenge zelfcritiek van Woedstad was met eigen werk of eigen prestatie allerminst tevreden, zoodat hij weinig voor publicatie waardig keurde.

De twaalfjarige vriendschap en voornamelijk onze nauwe samenwerking in de Fonteyne, lieten mij toe gedurende geruimen tijd den betreurden archivaris intiem te leeren kennen.

Vóór alles dient getuigd dat hij de dichtkunst innig lief had, doch eigenaardig iets, was hij streng voor zichzelf, een gebrekkig volksgedicht van een kunstbroeder vond gemakkelijk zijn goedkeuring. Met de edele zangen van den grooten dichtmeester onzer kamer, Karel van de Woestijne, in de ooren, kon hij een, naar ons oordeel vijfderangsrijm, begroeten met zijn sympathieke uitroep : « Dàt is goed ! ».

Dit kwam omdat Woedstad de gave bezat een vers te beoor-

deelen naar het publiek waarvoor het bestemd was. « Dichtkunst evolueert als tooneel, het heeft meerdere facetten » be-
weerde hij « en men moet eenvoudig zijn met de eenvoudigen ». Zooals een lagere onderwijzer tot de ziel van het kind, kon hij
afdalen tot de ziel van het eenvoudige volk en daar was hij beter
thuis, dan in den tempel der hoogere literatuur, omdat het streven
van gansch zijn leven naar volksopleiding, zoowel op tooneel-
gebied als op het domein der poëzie gericht was. Met dit voor-
behoud, dat hem als volksman ter eere strekt, zal het nagelaten
letterkundig werk beter gewaardeerd worden.

Met de aristokratische zorg die hem eigen was, werden de
bewaarde gedichten van Adolf Woedstad, verzorgd naar maat en
rijm, geboekt. Het karakter van den Vlaamschen strijder treedt
vooral in zijne gelegenheidsgedichten te voorschijn. Hier volgen
een paar voorbeelden, met opzet uit de folkloristische getinte
rijmelarijen gekozen :

1° Mosselbanket van de Scherpshutters.

Ziet ons hier eens aan het smullen
« In den Put » bijeengeschaard;
't Is om 't buiksken aan te vullen
Dat wij heden zijn vergaard.

En wie zou het willen missen
Zulk een feest, zulk een plezier,
Waar men spijzen op komt disschen
Met een pintje schuimend bier.

Geldt het d'eer van goed te mikken
Z'is aan ons, want scherp zien wij.
Ook om mossels in te slikken
Zijn w'er allen geeren bij.

Eten, drinken, 't is het leven
Van een kamper met den boog;
Nimmer voelt hij 't harte beven
Waar hij ook ten strijde toog.

Tikken wij nog eens te samen
Op die fijne lekkernij,
Op den voorspoed van de damen
En den bloei der maatschappij !

2° Voor Sint Jorisgilde.

.
Dikwijls hebben legerbenden
Hier geroofd en hier gebrand...
Tot wie kon men zich dan wenden
Voor de rust in stad en land ?

't Waren steeds de wapenbroeders
Van Sint Joris, wijd vermaard,
Die als ware Stadsbehoeders
Vochten voor hun kroost en haard.

En naast U, Sint Jorisgilde,
Stond Fonteyne in dien tijd.
Toen won Vlaanderen wat het wilde
Door die eendracht in den strijd.

Heffen wij de schale wijne
Op de helden van weleer,
Op Sint Joris, de Fonteyne
En op Mariën ter Eer !

Moest het enthousiasme voor de schutters van Sint Joris ten slotte niet overstroomden op de rederijkers, het gelegenheids-gedicht zou niet van Woedstad zijn. En zou het den schrijver wel mogelijk geweest zijn, de kans te verkijken zijn onverholven haat voor het Spaansche Schrikbewind, hier andermaal te onderlijnen ?

Woedstad was een buitengewoon goed kenner der geschiedenis van Vlaanderen, maar niemand schonk ooit meer aandacht als hij aan die sombere dagen der vervolging, midden in den Zomertijd van Vlaanderens grootheid. Keizer Karel, Alva en zijn Spaansche benden heeft hij gehaat als geen onthoofd rederijker uit dien rampzaligen tijd ze ooit gehaat heeft.

Talrijk zijn de geschiedkundige bijdragen die over dit lievelingsonderwerp-van-zijn-haat handelen; noemen wij onder andere zijn historische bijdrage : « Oproer der Gentenaars onder Keizer Karel V », opgenomen in het dagblad « Gazette van Gent » van 5 tot 28 April 1938.

Ook zijn dramatische schets in verzen « Voor Volk en Vaderland » die hij opdroeg aan de Koningin der Nederlanden, behandelt hetzelfde onderwerp, namelijk den dood van de graven Egmont en Hoorn.

Dat de gelegenheidsgedichten van Woedstad zeer talrijk geweest zijn, lijdt niet den minsten twijfel; wij weten hoezeer hij van de oude Costuyme hield. Ze mochten echter de gebeurtenis niet overleven waarvoor ze geschreven werden, want de auteur beoogde alleen te handelen naar de overlevering der rederijkers en zou het ijdel gevonden hebben ze verder te bewaren. Het trof mij echter, bij het doorsnuffelen der nagelaten geschriften, na zijn overlijden, de gelegenheidsgedichten door anderen opge maakt, zorgvuldig gerangschikt terug te vinden. Zijn eigen gedichten gingen meestal zoek, waarlijk een toonbeeld van artistieke nederigheid.

Uit een zijner tooneelwerken, verder besproken, citeer ik met genoegen deze lieve dichtregels, die voorkomen in : « Leenheersrechten » :

Trinette is vijftien jaar omtrent
Een levend beeld der schoone Lent;
Zij is zoo blank als kristallijn :
Haar volle koontjes
Zijn liefdetroontjes
Voor haar Krispijn.

Haar ronde boezem, teer en malsch,
Haar lokjes om den blanken hals,
Haar zachte lipjes van robijn,
Haar lachjes, lonkjes,
Zijn minnevonkjes
Voor haar Krispijn.

Haar oogjes, zwart gelijk het git;
Haar tandjes, als ivoor zoo wit;
Haar mondje, zoet als ambrozijs;
Haar malsche kusjes,
Voldoen de lustjes
Van haar Krispijn.

verder uit het 2° tooneel :

De takken, net
Ineen gezet,
De Zon belet;
Dan is 't verblijf

Ja, buiten kijf
Een schoon gerijf.
't Geluk op aard
Is aan dien haard

Voor ons gespaard.
Laat ons dus spoên
En haar voldoen,
Zij zal 't vergoên !

Dat mijn vriend Woedstad aan het volkstooneel met hart en ziel verkleefd was, dient nauwelijks gezegd. Zekeren dag zette hij mij aldus zijn opvatting uiteen : « Ik ben meer en meer van « oordeel dat de rederijkers naar tooneel moeten streven dat « volksoepvoedend werkt, dan naar hooger tooneel om enkel « kunstgenot te verschaffen. De tooneelmeester moet zijn stuk- « ken kiezen naar het peil van ontwikkeling en opvoeding zijner « omgeving, 't is het eenige middel om de tooneelzalen te vullen. « Slechts geleidelijk kan men hooger op. »

Wanneer ik aan Adolf Woedstad terugdenk, grijpt een stillen weemoed mij aan. In het hart van dien man lag heimwee naar den schoonen tijd, toen hij zich honderd procent in dienst van het volkstooneel kon stellen, ongeacht de opoffering van het familieleven en de geldelijke lasten.

Ambtenaar bij het Bestuur der Posterijen begon hij de dagtaak in den vroegen morgen (omstreeks vier uur) en dan vond hij den tijd des namiddags tot middernacht alle herhalingen bij te wonen, de rollen over te schrijven of dit werk op te leggen aan zijne kinderen en vooral, door zijn diplomatie de volstrekte broederlijkheid onder de spelers te handhaven. Zij die het « leven achter de schermen » kennen zullen genoeg begrijpen wat dit laatste te beteekenen heeft.

Sinds het officieel tooneel te Gent tot stand kwam, en aan de Fonteyne alle toelagen geweigerd werden, kon van een tooneelafdeeling in haar schoot geen spraak meer zijn. De faam en de rang van het « Koninklijk-Vrij-Souverein Hoofdgilde der Rhetorika van Vlaanderen » lieten niet toe een derderangstooneelgroepje in haar schoot te onderhouden; gezien van den anderen kant de geringe geldelijke middelen waarover het beschikte, kon slechts aan het organiseeren van grootsche vertooningen, meest openluchtspelen, gedacht worden, « Als 't past bi Apetite » volgens de spreuk in haar schild.

Woedstad begreep dit volkomen, ofschoon met spijt. Dat belette hem niet zijn uiterste best te doen, om als souvereine afgezant van de Fonteyne, in gemeenten en steden de tooneelgroepen aan te moedigen en door het herinrichten van vroegere rederijkersgilden, den ouden vriendenband der Rederijkerij er omheen te leggen. Noblesse oblige ! Het theater, in de eerste plaats het liefhebberstooneel van heden, mocht de banden met het roemrijke verleden niet verbreken. Aldus werd Adolf Woedstad één der geestelijke vaders van het door Koning Albert opnieuw ingesteld « Landjuweel ».

In zijn hart bewaarde hij echter levenslang, de dierbare herinnering aan de lastige dagen — toen de Fonteyne nog tooneel speelde — die onvergetelijk schoon waren, omdat hij ze had kunnen doorbrengen in dienst van zijn geliefd volkstooneel.

Uit die tooneelpraktijk ontpopte hij zich als tooneelschrijver, als dramaturg.

Geschreven voor het publiek van het einde der vorige eeuw, doen de volgende, mij bekende tooneelwerken, den naam Adolf Woedstad eer aan :

Modepoppen : blijspel in één bedrijf.

De Koekoek : tooneelspel met zang in één bedrijf.

Leenheersrechten : Operatekst.

De IJzeren Vrouw : Historisch drama in 5 bedrijven en acht tafereelen.

Voor Volk en Vaderland : dramatische schets.

Ik voeg hierbij den tekst van dit laatste werkje, alsmede een handschrift van « De IJzeren Vrouw », als illustratie in facsimile van het Schoonschrift van onzen vriend en voorganger. Het moge bij zijne talrijke vrienden, vooral bij de jongeren, een schier door zijne nederigheid vergeten Adolf Woedstad, als letterkundige en tooneelman, beter doen kennen.

V. Speeckaert,
Dichtmeester der Fonteyne,
d.d. Archivaris.

Eerste bedrijf.

De Ontvoering.

Het toneel verbeslot eenen samenloop van onderaardsche galerijen in de beruchte mergelgroeven van den St. Pieterberg, dicht bij Maastricht; rechts, links en op den achtergrond komen gangen uit; in het midden van het toneel, steunt, op den achtergrond, een dikke pijler het gewelf; links eene steenen bank. (zie bijvoegsel).

Toneel I

(Bij het ophalen des doeks verschijnt onmiddellijk Hendrik de gids, eene koorts dragend; hij is gevolgd door twee Spaansche soldaten, die de bewustelooze Flora dragen)

Hendrik. Vans hier mannen!... zachtjes aan... wij zijn er; daar, op die steenen bank, legt ze daar voorzichtig neder, ... zoo.. en nu terug, komt!

Sancho. Een oogblik! de kapitein had ons bevolen haar van eenige juweelen te berooven; mocht men haar ontdekken dan kan men licht aan een rooverswerk denken!

(hij ontdoet haar van eenige sieraden)

Hernandez. Dat stielkje bevalt u Sancho!... zacht gij onze deelneming

Tweede bedrijf Het Feest

Het toneel verbeeldt eene feestzaal ten palatse van Montecodoca
gouverneur der stad Maastricht; op den achtergrond opene
galerij, uitloevende op eene voorzaal; rechts en links deuren.
(zie bijvoegsel)

Toneel I

Montecodoca, Van Amstenrade, de Salinas, de Solis, en
Spaansche officieren, de voornaamsten zijn gezeten, anderen
zijn rechtstaande.

Montecodoca. Gij zegdet dus, mijnheer de Solis, dat de weg
door Frankrijk in geenen deele tot onveiligheden
geleid heeft?

de Solis. Geen bevelhebber, reeds toen ik nog in Spanje was,
vernam ik dat alles er tot rust gekomen, en er
tusschen de katholieken en de Gugenoten
een verdrag gesloten was.

Montecodoca. Des te beter.

de Salinas. Met uw verlof, heer, ik deel hierin uw gevoelen
niet; men bewijst over 't algemeen die burgerlijke
oproermakers te veel eerbied, en zonder uw bestuur

Voor Volk en Vaderland !

Dramatische schets in 1 bedrijf.

PERSONEN :

Lamoraal, graaf van Egmont en prins van Gavere.

Filips van Montmorency, graaf van Hoorne.

Willem van Nassau, prins van Oranje.

De handeling heeft plaats in het kasteel van Willebroek en verbeeldt het laatste onderhoud der drie VADERLANDERS (1568).

TOONEEL I.

Egmond en Hoorne.

Hoorne.

't Is dus beslist, vriend Lamoraal,
Naar Alva wilt gij u begeven?

Egmond.

Ja, hij belooft een goed onthaal,
En 'k voel mij als naar hem gedreven.

Hoorne.

En is er in uw fier gemoed,
Geen kiem van onrust opgerezen?

Egmond.

'k Heb nooit de lafheid opgevoed;
Wie eerlijk handelt moet niet vreezen.

Hoorne.

En toch had ik juist dezen nacht,
Een droom zoo wreed als onverwacht;
'k Beken het ja, ik heb geijds,
Mijn haren zijn ervan vergrijsd !

Egmond.

Kom vriend, laat hooren wat verdriet,
U dezen nacht niet rusten liet.

Hoorne.

'k Zag als door een wolk omgeven,
En bij 't walmend toortsenlicht,
Op een plein, ik voel mij beven,
Een schavot hoog opgericht;
En daar rond als dolle gieren,
Stonden Spaansche soldenieren,
Men den grijnslach op 't gezicht.

Naast den beul zag ik twee mannen
Van het levenslicht beroofd;
O 'k vervloek de volkstyrannen,
Er ontbrak aan beiden 't hoofd;
En 't gesnik uit duizend kelen,
Werd er op Spanjaards bevelen,
Door het krijgsgetrom verdoofd.

'k Zocht de hoofden op als teeken,
Der voltrokken slachterij;
Ach, ik voel mij 't harte breken,
Op den schandpaal staken zij:
En wat meest mijn schrik kwam wekken,
'k Vond in beider wezenstrekken
Dezen weer van u en mij.

Egmond.

Uw droom is vreeslijk inderdaad,
Doch dat bewijst nog geen verraad;
Wij hebben Alva's ridderwoord,
Dat ons beschermt voor zulk een moord.

Hoorne.

Hij is een man van ruw geweld;
Zijn bloeddorst werd ons hier voorspeld;
Elkeen is voor zijn wraak beducht,
Oranje zelf is weggevlucht.

Egmond.

Welnu, dat doe ik nooit, 'k betrouw mij op Gods hoede,
En voorts bekreun ik mij om geene Spaansche woede;
Maar gij, mijn waarde vriend, blijft gij mij nu getrouw
Of volgt gij 't voorbeeld na van Willem van Nassau?

Hoorne.

Men mag niet onbenut zijn leven,
Aan 's vijands wraak ten offer geven.

Egmond.

Zoodat mijn trouwste kameraad
Mij op dit oogenblik verlaat?

Tweezang.

Egmond.

Helaas 't verraad,
Dat vreeslijk kwaad,
Mijnt Neerlands steunpilaren;
Doch ik heb nooit,
Den nek geplooid,
En 'k vreeze geen gevaren.

Hoorne.

Ach hij weerstaat
Als echt soldaat,
De vrees voor doodsgavaren;
Thans min dan ooit,
Het kwaad gestrooid,
Ik wil hem evenaren.

Hoorne.

Graaf Lamoraal,
Uw strenge taal,
Doet mij het harte bloeden,
Ik blijf met u,
Dat zweer ik nu,
Wat storm er ook moog woeden !

Egmond.

Zoodat mijn mond, op dezen stond,
U onverdiend betichtte ?

Hoorne.

'k Zweer trouw aan vriend en vadergrond,
'k Verzake nooit mijn plichte !

Egmond.

Kom deelgenoot in vreugd' en pijn,
Vereend gaan wij door 's lands gevaren.

Hoorne.

En moest de dood ons aandeel zijn,
Dan sterven wij als martelaren !

Tweezang.

Egmond.

Vooruit dus, geene vrees getoond,
De Landvoogd mochte zulks bemer-
[ken
't Is eene kans die zich vertoont,
Voor 's lands geluk te kunnen wer-
[ken.

Hoorne.

Vooruit! Want hij die vroomheid
[loont,
Zal nu ook onzen moed versterken,
En wordt ons werk op 't eind be-
[kroond
Het zal des Spanjaards macht beper-
[ken.

Egmond en Hoorne.

Hier helpt geen klagen noch geweën;
Om Neerlands vrijheid te betrachten,
Moeten wij smaad en dood verachten,
Naar Alva gaan wij samen heen.

(zij richten zich naar den achtergrond.)

TOONEEL II.

De vorigen — Willem van Nassau (in Monnikspij).

De Monnik.

Halt, vrienden, eer gij verder gaat,
Aanhoort mijn wijze raadgevingen !

Egmond.

Kom morgen weer, eerwaarde maat,
Wij hebben haast met andre dingen.

De Monnik.

Zoo gij mij heden niet aanhoort,
Geteld zijn dan uw beider dagen,
Bedenkt toch wel dit plechtig woord,
Want morgen zoudt gij het beklagen!

Hoorne.

Laat hooren, broeder, wat bericht,
U toch zoo zwaar op 't harte ligt!

De Monnik.

Weet dan dat 't onderhoud van heden,
Een list is dien zij ginder smeden,
Om u te krijgen in hun macht;
Zoo wordt het oproevuur versmacht!

Egmond.

Waarom u over ons ontfermen?
Het goede recht zal ons beschermen;
Wie zijt gij broeder die zoo mild,
Ons van 't verderf behoeden wilt?

De Monnik.

Ik ben een vriend wien 't dwangjuk spant,
Met u voorheen de roem van 't land!

Egmond en Hoorne (ter zijde).

'k Bedrieg mij niet, 'k herken die stem,
Hij was met ons, en wij met hem.
Hij was met ons, en wij met hem.

De Monnik.

Thans vlucht ik voor het snoode Spanje!

Egmond en Hoorne samen.

Dan zijt gij Willem van Oranje!

Willem (zijne pij afwerpende).

Wilhelmus van Nassouwe,
Ben ick van duytschen bloed,
Het Vaderland ghetrouwe,
Blijf ick tot in den dood;
Dat u de Spanjaerds krenken
O edel Neerland zoet!
Als ick daeraen gedenke,
Mijn edel herte bloedt!

Egmond en Hoorne samen.
Gegroet! O vriend dien God ons zond,
Al kwaamt gij van ons d'oneer vergen;
Wij meenden u op dezen stond,
In Dillenburghes vrije bergen!

Willem.

Daar bracht ik gade en kroost in ijl
Maar 'k dacht ook aan der vrienden heil!

Egmond.

Twee boden zondt gij uit dit oord!

Willem.

Helaas! gij hebt ze niet aanhoord,
Thans kom ik zelf met woord en raad,
En 'k ben Goddank nog niet te laat!

Hoorne.

Toch wel want ons besluit is vast,
Geen rede is hier nog gepast.

Willem.

Ach vrienden, gij zijt ziende blind,
Waarom komt Alva aan 't bewind;
't Is om d'hervorming te beletten
En hier den bloedraad neer te zetten!

Egmond.

Ik zelf vernam uit 's konings mond,
Dat hij 't geweld niet raadzaam vond.

Willem.

En tot staving van zijn woorden,
Zendt hij naar 't beroerde noorden,
Eenen krijgsman zoo geducht,
Dat eenieder voor hem vlucht!

Egmond en Hoorne samen.

Door als gij nu weg te glijden,
Zouden w'onze schuld belijden;
Wij betrouwen op den vorst,
Die naar rust en vrede dorst.

Willem.

Uw gehechtheid aan uw posten,
Zal u beiden 't leven kosten;
En zoo wordt gij eens de brug
Over welk de Spanjaard vlug,
In ons Nederland zal trekken.

Hoorne.

Dat zou ras de wraak verwekken.

Willem.

Doch dan ware het reeds te laat;
En hoe zult gij, beste maat,
Ginds den beeldstorm uit gaan leggen?

Hoorne.

Wel dat valt niet zwaar om zeggen;
Elkeen heeft het wel bespeurd,
Dat w'het hebben afgekeurd!

Willem.

Neen! gij moest den storm beletten,
En zoo zal men u verpletten;
En dan 't eedverbond nog al,
Pleit dat ook niet voor uw val?

Hoorne.

Margaretha kent ons allen!

Willem.

Hebt gij Granvelle niet doen vallen?
Weet dan dat hij gansch gevleid,
Bij den vorst uw zaak bepleit.

Egmond.

S' Quintyn en Grevelingen,
Zullen zijne wraak bedwingen.

Willem.

Maar 's mans ijverzucht is daar,
En daarom is 't vonnis klaar!

Egmond en Hoorne samen.

Vriend laat zulke taal niet hooren,
Want de muren hebben ooren.
Straks verijdelst gij uw vlucht
En dat waar een droeve klucht!

Egmond.

Ach, ook hij wil mij bedotten
Met het spooksel der schavotten;
Doch geen macht is hier in staat,
Mij te brengen tot verraad.

samen

Willem.

Ach zij durven mij bespotten
Die verharde patriotten;
Zij versmaden goeden raad,
En reeds morgen is 't te laat.

Willem (plechtig).

God zal mijn getuige wezen,
Dat ik u heb voorgelezen,
Wat het noodlot u bereidt,
Zoo het u naar Alva leidt;
Voelt g'uw koenheid niet verminderen
Bij 't gedacht aan vrouw en kindren,
Aan de wanhoop die hen wacht,
Zoo men u ter slachting bracht?
Zal u dan het hart niet bloeden,
Als ge denkt wat tegenspoed en
Schand en armoe 't kroost verwacht?

Egmond en Hoorne, samen.

Prins, wij zijn nog niet geslacht,
Wil het land in vrede leven,
Dan moeten wij 't voorbeeld geven,
Van gehoorzaamheid vooral.

Willem (ter zijde)

Satan trekt in de val.
(tot Egmond en Hoorne, 't lied van den tienden pervoring)
O vrienden lief, ghij zijt belaeen,
Doodt en de leven voor u staen,
Dient den tyran van Spangiën;
Of volght, om hem te wederstaen,
Den Prince van Orangiën!

Egmond en Hoorne, samen.

Wij blijven trouw aan Spanje!

Driezang.

Egmond en Hoorne.

Doch wat baat het langer praten,
Zijn wij lafaards of soldaten,
Nooit bevreesd voor d'overmacht
Waar ook 't lot ons henenbracht?

Willem.

Ach, geen rede kan hier baten,
En ik moet hen thans verlaten,
Alva heeft z' in zijne macht,
Mijne taak is hier volbracht!

Willem.

Vaarwel dan graven zonder hoofd!

Egmond en Hoorne.

Vaarwel, prins Willem zonder goed!

Willem.

Gij zijt den beulen reeds beloofd!

Egmond

samen

Hoorne.

Den sluipmoord loopt gij te ontmoet.

Welaan dan sterven wij met moed!

Willem, Egmond en Hoorne.

Driezang.

Laat ons thans scheiden van elkaar,
Het uur is daar!
Volbrengen wij den zwaren plicht,
Die op ons ligt!
Misschien ontstaat door onzen moed,
Meer heldenbloed!
Dan wappert eens op blijden dag,
De vrijheidsvlag!
Doch vallen wij door 's moordnaars hand,
Dan vloeit ons bloed tot 's vijands schand,
Voor volk en vaderland!

A. WOEDSTAD.